

Zaraza jako temat literacki

Dominika Stefańska, Zofia Bizan, Zofia Jasiniak, Dawid Banasiewicz, Radosław Paszkiewicz

Koronawirus a rynek książek

→ Życie literackie przeniosło się do internetu, gdzie zaczęły odbywać się premiery książek, spotkania autorskie i dyskusje krytyków.

→ Rozpoczęła się akcja społecznościowa **#książkanakryzys**, która polegała na pomocy w radzeniu sobie z izolacją poprzez polecanie ciekawych tytułów, publikowanie recenzji i dyskusje miłośników literatury.

→ Znacznie wzrosła sprzedaż książek, a zwłaszcza tych w formie audiobooków i ebooków. Portale internetowe postanowiły przenieść targi książek do internetu, czym dodatkowo przyciągnęły uwagę milionów Polaków.

→ Szczególną popularnością cieszyły się pozycje traktujące o pandemii oraz ogólnopojętym motywie zarazy i postawach wobec niej.

→ Sięgaliśmy zarówno po współczesne książki, jak i te z minionych epok. Księgarnie zanotowały, że swoistym hitem czasu epidemii okazała się “Dżuma” Alberta Camusa, która zajmuje stałe miejsce w kanonie światowych lektur.

“Pamiętniki z pandemii”

Podczas pandemii amatorscy twórcy mieli, i wciąż mają, możliwość podzielenia się swoimi refleksjami w ramach ogólnopolskiego konkursu zorganizowanego przez Instytut Socjologii i Kultury Polskiej Akademii Nauk oraz Uniwersytetu Warszawskiego.

Wielu Polaków skorzystało z okazji na wyrażenie swoich przemyśleń w literackiej formie, a efekty ich pracy możemy obejrzeć dziś na oficjalnej stronie konkursu.

Inicjatywa cieszyła się tak dużą popularnością, że organizatorzy postanowili ogłosić drugą edycję na przełomie marca i kwietnia 2021 roku.

Pamiętniki opisują doświadczenia zwykłych ludzi od tych bardziej przyziemnych, jak brak papieru toaletowego w sklepach, do znacznie poważniejszych - utraty pracy czy straty bliskiej osoby.

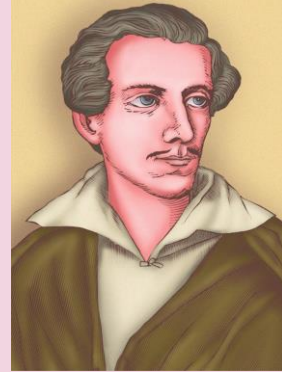
Pracownicy uczelni w całej Polsce, w tym Paweł Kubicki - profesor warszawskiej SGH, podkreślają, że pandemia to pierwsze od 1989 roku wydarzenie, które w tak dużym stopniu dotyka całego społeczeństwa. Pamiętniki i relacje będą zatem stanowić kiedyś kluczowe źródło badań socjologicznych i historycznych.

“Ojciec zadżumionych” - Juliusz Słowacki

Motyw pustyni, który ma uwidocznąć bezsilność człowieka wobec tragicznych przeżyć i bezduszną otaczającą go przyrodę.

Dziewięcioosobowa arabska rodzina, która żyje w skromnym namiocie na pustyni, musi zmierzyć się z epidemią dżumy.

Tragedia ojca, który w krótkim czasie traci całą rodzinę, co bardzo odbija się na jego psychice. Wielokrotnie śni mu się jego dzieci, które niedawno pochował.

*“Cisza ogromna namiot nasz zaległa.
Chyba mysz jaka w księżycu przebiegła,
Zgoła innego jęku ni szelestu...
Doczekaliśmy więc tak dni czterdziestu,
I kwarantanny przybyli lekarze.”*

Reakcją głównego bohatera na stratę bliskich i izolację jest **obojętność**. Widzimy, jak z każdą kolejną śmiercią zmienia się jego narracja.

W obliczu przymusowej izolacji bohater przyjmuje **postawę bliską biblijnemu Hiobowi**, co jest celowym zabiegiem Słowackiego.

Podobny motyw pojawił się już w **mitologii greckiej**. Za znieważenie Latony **Niobe musiała obserwować tragiczną śmierć swoich dzieci**, a dopiero Zeus z litości zamienił ją w skałę.

Poemat powstał we Florencji w 1838 roku po podróży Juliusza Słowackiego na Bliski Wschód. Między Egiptem a Palestyną poeta był zmuszony odbyć kwarantannę na pustyni, co zainspirowało go do poruszenia tematu epidemii. W przedmowie wspominał, że opisane w tekście przeżycia głównego bohatera były wzorowane na autentycznej historii, którą usłyszał wówczas od włoskiego lekarza mającego nadzorować miejsce izolacji. Ponadto tekst stanowi również wyraz refleksji egzystencjalnych autora połączonych z dogłębną przemianą duchową, jaką miał odbyć, zwiedzając Ziemię Świętą. Znawczyni dziewiętnastowiecznej literatury, Alina Witkowska, określiła ten etap twórczości Słowackiego jako „poezję egzystencji”.

„Ballada Alpuhara” Adam Mickiewicz

Ballada jest częścią *Konrada Wallenroda*. Dotyczy walki chrześcijańskich Hiszpanów z Arabami, którzy opanowali Półwysep Iberyjski.

Hiszpanom udało się zdobyć zamek, jednak dowódca Arabów - Almanzor - zdołał uciec. Podczas gdy zwycięzcy świętowali, uciekinier wrócił.

Almazor uciekł się do podstępów-wszystkich uściskał, w szczególności wodza, którego również pocałował, tym samym przenosząc zarazę.

*„Patrzcie, o giaury! jam siny,
blady...
Zgadnijcie, czyim ja posłem?...
Jam was oszukał: wracam z
Grenady;
Ja wam zarazę przyniosłem!...”*

Almanzor przyniósł z Grenady dżumę, aby się zemścić. Hiszpanie błędnie myśleli, że uda im się uciec przed chorobą.

Objawy dżumy:
- osłabienie - „padł na kolana”
- błądliwość
- przekrwione oczy

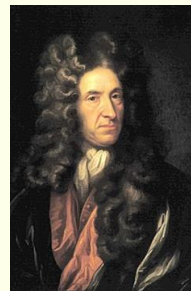
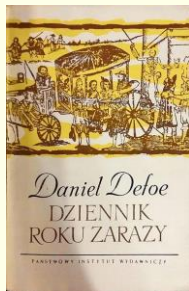
Sposób przenoszenia choroby: poprzez bliski kontakt z osobą zarażoną.

„Konrad Wallenrod” to powieść poetycka z dziejów litewskich i pruskich. Została napisana przez Mickiewicza podczas pobytu w Moskwie, prawdopodobnie między 1825 a 1828 rokiem. Mickiewicz, pisząc „Konrada Wallenroda”, wzorował się na modnej w okresie romantyzmu prozie historycznej Waltera Scotta, eposach Torquata Tassa i „Pieśniach Osjana” Jamesa Macphersona.

“Dziennik roku zarazy” Daniel Defoe

Pandemia przedstawiona jako **tragedia całego społeczeństwa**, które wspólnie odczuwa jej skutki.

Chłodna i, pozornie, **beznamiętna narracja** podkreśla ogrom tragedii oraz stanowi wymowne ostrzeżenie dla przyszłych pokoleń.

Autor tekstu to XVIII-wieczny angielski pisarz. Słynie głównie z powieści przygodowych, jednak dorobił się również poważniejszego dzieła. W “Dzienniku roku zarazy” opisał Londyn w dobie epidemii, który obserwował w wieku 5 lat.

Książka stanowiła inspirację dla **Gustawa Herlinga-Grudzińskiego**, **Alberta Camusa** oraz **Huberta Wellsa**.

Defoe unika jednoznacznych sądów. Przedstawia czytelnikowi określone sytuacje oraz postawy bohaterów, a to od niego zależy ich ocena.

“Dziennik roku zarazy” prezentuje różne postawy ludzkie wobec śmiertelnego zagrożenia. W społeczeństwie Londynu, jak w każdym, są oportuniści, altruści, aktywni działacze oraz bierni obserwatorzy. Tekst z jednej strony pokazuje, że pandemia może spotkać każdego i to w momencie, którego nikt się nie spodziewa (Londyn w świecie przedstawionym był zaledwie rok po wielkim pożarze). Z drugiej zaś - unika umoralniania i pokazuje sytuację taką, jaką była. Zupełnie inaczej do tego tematu podszedł wspomniany już A. Camus, który wykorzystał motyw epidemii do przedstawienia przemian socjologicznych oraz tragicznego położenia jednostki w XX wieku.

wnioski

wnioski

“Dżuma” Albert Camus

Dżuma, podobnie jak wojna, spada na nieprzygotowane społeczeństwo i gwałtownie postępuje. Wojna jest także momentem próby - sprawdza granice ludzkiej moralności.

„Kiedy wybucha wojna, ludzie powiadają: „To nie potrwa długo, to zbyt głupie”. I oczywiście, wojna jest na pewno zbyt głupia, ale to nie przeszkadza jej trwać.”

Dżuma jest także potencjalnym złem, tkwiącym w każdym człowieku, przyczajonym w oczekiwaniu chwili, w której znów wywoła chorobę.

“Każdy nosi w sobie dżumę, nikt bowiem, nie, nikt na świecie nie jest od niej wolny. I trzeba czuwać nad sobą nieustannie, żeby w chwili roztargnienia nie tchnąć dżumy w twarz drugiego człowieka i żeby go nie zarazić.”

Dżuma przez bohaterów książki była traktowana również jako kara boża. Podczas pierwszego kazania ksiądz Paneloux określił dżumę jako świadome działanie Boga zniecierpliwionego zbyt słabą, za mało gorliwą wiarą. Epidemia natomiast to kara za grzechy i wezwanie do pokuty. Aby przetrwać, należy się modlić i zaufać Stwórcy.

Bohaterów powieści można podzielić na trzy kategorie według ich stosunku do dżumy:

- walczących z dżumą: dr Bernard Rieux, Joseph Grand i Jean Tarrou,
- przechodzących zmianę: ks. Paneloux i Raymond Rambert,
- biernych: Cottard.

W marcu 1942 roku Albert Camus wspomniał w liście do Andrégo Malraux, że pracuje nad „powieścią o dżumie”. „Może ten temat wygląda dziwnie, (...) ale podjęcie go wydaje mi się zupełnie oczywiste” – pisał. Załączki pomysłu na utwór o zarazie Camus zanotował w dzienniku już rok wcześniej. Wojna trwała już wtedy prawie dwa lata i kontekst tego czasu jest bardzo istotny dla wymowy „Dżumy” (oryg. „La Peste”), która ukazała się w 1947 roku.

„Wojna światów” Herbert George Wells

„Na Marsie jednak nie ma bakterii, zaledwie więc najeźdźcy stanęli na Ziemi (...) natychmiast nasi mikroskopijni sojusznicy poczęli gotować im nieuchronną zgubę.”

Komentarz do ówczesnej sytuacji światowej - strach przed konfliktem pomiędzy mocarstwami będącymi w szczytowym momencie istnienia.

Głównym wątkiem jest inwazja Marsjan na Ziemię, dla których jej mieszkańcy mieli się stać pożywieniem.

Ukazanie wojny totalnej, przypominającej kataklizm naturalny.

Głównym bohaterem i narratorem jest filozof mieszkający w miasteczku Woking. Jest to pierwsze miejsce, w którym pojawiają się kosmici.

Autor przewidział dwa wynalazki, które znalazły zastosowanie w przyszłości: „snop gorąca” to laser, a „czarny dym” można porównać do gazów bojowych.

Marsjanie ostatecznie giną z powodu ziemskich bakterii, które są nieobecne na Marsie i do których najeźdźcy nie są przystosowani.

Powieść science-fiction „Wojna światów” została pierwszy raz wydana w 1898 roku w Anglii. Była to nowatorska wizja ukazująca zagładę ludzkości, co znacząco różniło ją od pozostałych, optymistycznych dzieł tego samego gatunku. Wells przyznał, że pomysł marsjańskiej inwazji na Ziemię przyszedł mu do głowy w czasie spaceru z bratem, Frankiem, z którym rozmawiał o ludobójstwie rdzennej ludności Tasmanii przez Brytyjczyków. Szybko powiązał ten temat z Marsem, popularnym wówczas obiektem rozmów, a mieszkańców planety uczynił najeźdźcami.

„Żywe trupy” R. Kirkman, T. Moore, C. Adlard

Seria komiksów przedstawia świat opanowany przez wirusa, który zmienia ludzi w zombie.

Głównym bohaterem serii jest Rick Grimes - szeryf, który budzi się ze śpiączki i zastaje nowy świat opanowany przez zombie.

Zombie to nieumarły człowiek, żywiący się ludzkim mięsem. Wirusem zombie można zarazić się przez ugryzienie potwora. Co więcej, każdy człowiek, który umrze, po śmierci staje się zombie.

Protagonista próbuje przeżyć w nowym świecie. Poznaje różne grupy ludzi i próbuje dowiedzieć się więcej o wirusie.

Wirus wziął się z kosmosu i doprowadził do apokalipsy, która praktycznie zniszczyła całą ludzkość.

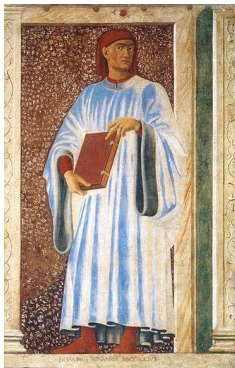
“To my jesteśmy żywymi trupami!”

Pomimo że głównym zagrożeniem wydają się zombie, to tak naprawdę ludzie są najniebezpieczniejsi.

W przypadku serii „Żywe trupy” (2003- 2019) można mówić o sukcesie. W 2007 i 2010 otrzymała Nagrodę Eisnera (zwana Oscarem komiksu). W 2010 roku stworzono też adaptację telewizyjną, która nadal jest w produkcji. Sukces franczyzy nie skończył się tylko na tym - powstała również seria gier „Żywych trupów”, z której pierwsza odsłona otrzymała nagrodę Gry Roku 2012.

„Decameron” Giovanni Boccaccio

Zbiór nowel napisany w latach 1350-1553, których akcja dzieje się w trakcie epidemii dżumy z 1348 roku.

Opisane w prologu warunki społeczne i ekonomiczne można porównać z tymi, które panują aktualnie. Pojawiają się podobieństwa, na przykład ograniczenia kontaktu z bliskimi lub problemy w dostarczaniu pomocy wszystkim potrzebującym.

Z powodu straszliwej epidemii, którą w prologu autor opisuje naturalistycznie, upadają obyczaje, prawo - panuje kryzys społeczny. „Niestety, powszechna klęska taką trwogę w umysłach mężczyzn i kobiet sprawiała, że brat opuszczał brata, wuj siostrzeńca, siostra brata, a często nawet żona męża swego” oraz kryzys gospodarczy- „Ginęli od strasznej zarazy, a także z braku pieczy i pomocy, skąpionej im przez zdrowych, którymi trwoga owładła.”

Historie miłosne mają podnosić na duchu samych bohaterów powieści, ale także czytelników borykających się ze smutkami - celem zbioru nowel, który jest opisany w prologu, jest wspieranie i podnoszenie na duchu smutnych kobiet, pogrążonych w rozmyślaniach na przykład o miłosnych zawodach.

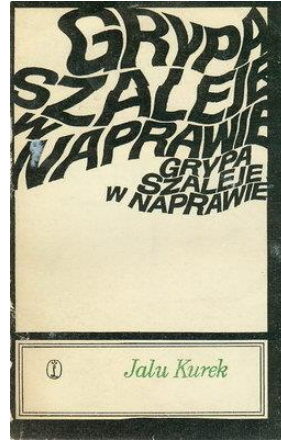

7 kobiet i 3 mężczyzn opuszczają Florencję, by uciec od smutku i strachu, które powoduje epidemia. Będąc na wsi, opowiadają sobie miłosne historie, aby miło i radośnie spędzać czas. Epidemia jest tylko w tle wydarzeń - najważniejsze są miłosne nowele.

Po „Decameron” aktualnie można sięgać właśnie dla odwrócenia swej uwagi od wydarzeń, które mogą przerażać i smucić, czyli możemy robić właśnie to, co główni bohaterowie powieści.

„Grypa szaleje w Naprawie” Jalu Kurek

Powieść po raz pierwszy
wydana w roku 1934;
dotyczy epidemii
hiszpanki, która
wybuchła w Naprawie
w 1933 roku.

Opisy grypy cechuje
naturalizm. Epidemia jest
kolejną klęską nękającą
mieszkańców wsi -
wypowiedzi prowincjonalnej
inteligencji
o bezsilności w obliczu zarazy.

Głównym tematem jest nędza
polskiej wsi - antysielanka. Autor
krytykował system, który nie
zajmował się wsią. Aby to
uwydatnić, Jalu Kurek opisał
rodzinną wieś swojej matki
w czasie epidemii.

Książka jest powieścią reportażową - opiera się na faktach
(realia wsi jak w reportażu, prawdziwe postacie), ale zawiera
fabułę. Pomimo reportażowych elementów, sam autor o swojej
powieści mówił: „Nie odtwarzam, lecz tworzę. Mylą się w
sposób kompromitujący ci, którzy nazywają «Grypę»
reportażem, złudzeni dokumentalną prawdą zawartych w niej
obrazów [...]. Pisarz komponuje artystycznie”.

„Ostatni człowiek” - Mary Shelley

„Ostatni człowiek” to pierwszy w literaturze światowej świecki utwór apokaliptyczny.

Opowiada historię ogólnoświatowej epidemii, która doprowadza do zagłady ludzkości, pozostawiając przy życiu jednego człowieka, pogrążonego w rozpacz i pozbawionego nadziei.

Pojawiają się motywy, które dostrzeżemy w wielu późniejszych, postapokaliptycznych światach: upadek ludzkości w barbarzyństwo czy bandy łupieżców starające się zarobić na tragedii.

Czas fabularny obejmuje zdarzenia z 1818 roku, kiedy grupa angielskich turystów, podczas zwiedzania Neapolu, odkrywa jaskinię, w której znajduje rękopis tytułowego ostatniego człowieka, opisującego zdarzenia z przyszłości, od roku 2073 do 2100 – ostatniego roku ludzkości.

[...] nazywano ją epidemią.

Ale kluczowe pytanie wciąż nie miało odpowiedzi: jak powstawała owa epidemia i jak się rozprzestrzeniała. Jeśli infekcja zależała od powietrza, to samo powietrze infekcji ulegało[...]

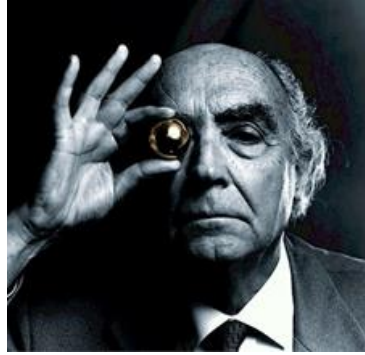
Po raz pierwszy pojawił się koniec świata opisany ze świeckiej perspektywy. W powieści pojawia się sugestia, iż świat doskonały to świat bez ludzi, a narzędziem sprawczym wyroku Boga jest sama natura, zsyłająca pandemiczną plagę.

Po raz pierwszy apokalipsa nie doprowadziła do lepszego porządku, który nadałby sens płynącemu z niej cierpieniu. Zagłada ludzkości u Shelley jest bezcelowa i absurda, nie da się wskazać w niej pozytywnych konsekwencji.

Powieść ukazuje lęk przed nieznanym i niepoznawalnym oraz obawę przed przeistoczeniem się tego, co niegdyś było bezpieczną przystanią: ojczyzny, domu, a nawet umysłu, w miejsce uwięzienia i grób.

Osiem lat po gotyckim „Frankensteinie” Mary Wollstonecraft Shelley wydała w 1826 roku powieść science fiction „The Last Man” („Ostatni człowiek”), utwór o zarazie pustoszącej świat w drugiej połowie XXI wieku. Postapokaliptyczne dzieło nie spotkało się z przychylnością ani krytyki, ani publiczności. Miażdżące recenzje i odraza czytelników sprawiły, że powieść wznowiono dopiero w latach 60. XX wieku. A przecież to w XIX wieku wielkie epidemie były niemal codziennością.

„Miasto ślepców” - Jose Saramago

*„Uważam, że my nie
oślepliśmy, lecz jesteśmy
ślepi. Jesteśmy ślepcami,
którzy widzą,
Ślepcami, którzy patrzą
i nie widzą”.*

Saramago ukazał, w jaki sposób izolacja, sytuacja nadzwyczajna, upośledzenie i zanik solidarności wpływają na zdżiczenie stosunków między ludźmi. Stworzył w tej powieści laboratorium rozpadu kultury i dowiódł, jak niewiele dzieli człowieczeństwo od zezwierzęcenia.

Autor umieszcza akcję w nieokreślonym mieście i kraju, co dodaje uniwersalności opowiedzianej historii, która staje się wstrząsającym studium kondycji ludzkiej.

W mieście wybucha epidemia ślepoty, zwanej białą chorobą. Przerażone władze izolują chorych w byłym szpitalu psychiatrycznym, teren otaczają wojskiem i skazują ślepców na samoorganizację.

Kiedy ślepcy opuszczają swoje więzienie, okazuje się, że nikt już ich nie pilnuje – oślepli wszyscy: władze, wojsko, policja. Grupa siedmiu bezradnych ślepców prowadzona przez żonę lekarza krąży po mieście w nadziei przetrwania. I wówczas epidemia ustępuje.

Powieść jest przerażająca, okrutna, emanuje wszechobecnym koszmarem. Kiedy ślepi niemal każdy człowiek na ziemi, czytelnik zauważa, jak kruche są fundamenty cywilizacji, w której żyjemy. Koniec końców i tak nasza egzystencja ogranicza się do zdobycia pożywienia i przeżycia kolejnego dnia. Czasem za wszelką cenę.

Powieść kojarzy się z literaturą obozową - ociemniali są zamkniętą społecznością walczącą o przetrwanie, żyjącą w nieustannym zagrożeniu i strachu przed strażnikami i współwięźniami. Postawieni w sytuacji totalnej starają się mimo wszystko pozostać ludźmi.

Książka opublikowana w Portugalii w 1982 roku, w Polsce wydana w 2000 roku. Zekranizowana w 2008 roku przez Fernando Meirellesa. Wiele w powieści odniesień do „Dżumy” Camusa, wiele rozważań na temat sytuacji człowieka bezradnego, zdanego na pomoc innych, wiele gorzkich refleksji na temat „ciemnej strony” naszej natury, na temat przemocy, która ujawnia się także w takich granicznych sytuacjach. To interesujący problem, bowiem zazwyczaj podkreślamy, że sytuacja graniczna uruchamia postawy skrajnie altruistyczne i tego typu przykładami się napawamy, bowiem pozwalają nam one wierzyć, że gdzieś w samej głębi siebie wszyscy jesteśmy „dobrzy” i „czysti”. Tymczasem Saramago mówi: cóż, bywa różnie.

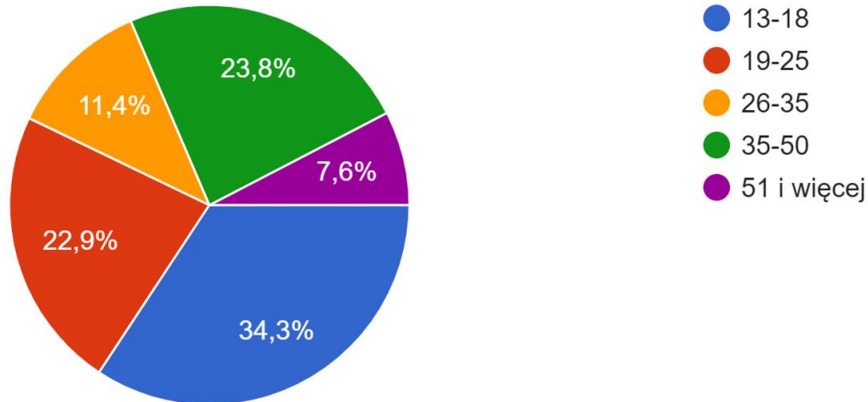
Ankieta

Przeprowadziliśmy internetową ankietę dotyczącą literatury zarazy w czasie pandemii koronawirusa.

Ankietowani:

Ile masz lat?

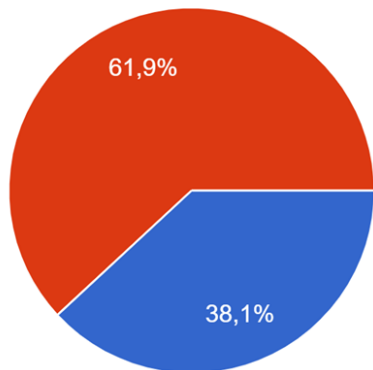
105 odpowiedzi

Nasi ankietowani w większości nie sięgali po literaturę z tym motywem, jednak **36** ankietowanych czytało takie książki, a **40** było tym tematem zainteresowanych (niektóre osoby czytały książki z obowiązku - lektury szkolne; inni nie czytali, a zapoznawali się z innymi mediami).

Czy interesowałeś/aś się tekstami kultury z motywem epidemii w czasie kwarantanny?

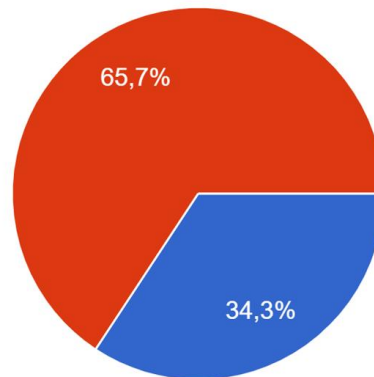
105 odpowiedzi

● Tak
● Nie

Czy czytałeś/aś w czasie pandemii książki z tym motywem?

105 odpowiedzi

● Tak
● Nie

➔ **Jeśli czytałeś takie książki, to dlaczego sięgnąłeś/aś właśnie po tę tematykę?**
(wybrane odpowiedzi)

8 z ankietowanych czytało „Dżumę” jako szkolną lekturę, 1- „Decameron” jako lekturę dodatkową.

„Akurat, gdy się zaczęła pandemia, mieliśmy w liceum omawiać *Dżumę* Camusa. Więc to wyszło z obowiązku, raczej nie chciałam czytać o zarazie, gdy wokół wszystko mi o niej przypomina.”

„Nie sięgałem specjalnie chętnie po dzieła związane z tą tematyką, a nawet raczej przez zmęczenie i irytację na obecną sytuację wybieram cokolwiek nie o tym, uciekając od niej, całkiem skutecznie. Jeśli coś by się podpięło poza TWD, to nie było to zmotywowane koroną”

„Właściwie z początku sięgnąłem po *Dżumę*, by porównać opisy Camusa do moich obserwacji zmian w społeczeństwie, zainteresował mnie ten temat, więc przeczytałem też inne książki, głównie z tego samego powodu, co w przypadku *Dżumy* Camusa.”

„Ponieważ dotknięty epidemią poczułem potrzebę zapoznania się z tekstami kultury o takowej traktującymi.”

„Z powodu upodobania do odnajdywania siebie w literaturze”

„W celu przełamania nihilizmu w dojrzały egzystencjalizm.”

„Dla zwiększenia poczucia grozy :)”

Z jakimi tekstami kultury o tej tematyce zapoznawałeś/aś się w czasie pandemii?

„Dżuma” A. Camus - 30 osób

„Decameron” G. Boccaccio - 12 osób

„Dziennik roku zarazy” D. Defoe - 4 osoby

„Ostatni człowiek” M. Shelley - 4 osoby

„Ojciec zadżumionych” J. Słowacki - 3 osoby

„Żywe trupy” R. Kirkman, T. Moore, C. Adlard - 2 osoby

Inne lektury podane przez ankietowanych:

„Maska czerwonego moru”, „Król dzumiec” Edgar Allan Poe

„Oczy ciemności” D. Koontz

„Bastion” Steven King

„Miłość w czasach zarazy” Gabriel García Márquez

„Gorączka”, „Zaraza”, „Pandemia”, „Zabójcza kuracja” Robin Cook

„W książycową jasną noc” William Wharton

„Wirusologia” Red. A. Józefiak, „Epidemia od dżumy przez HIV po ebolę” Sonia Shan

„Pandemia. Dzieje zarazy” B. Stasiak

„Bioterroryzm” Kurt Lagbein

„Andromeda znaczy śmierć” Michael Crichton

„Zaraza” Jerzy Ambroziowicz

film „Ostatnia miłość na Ziemi”

„Trzej towarzysze” E.M. Remarque

„Przegląd końca świata” Feed Mira Grant

Dlaczego według Ciebie, ludzie sięgaliby po taką literaturę w ostatnim czasie? (wybrane odpowiedzi)

„Może żeby oswoić tę sytuację, zobaczyć, co przypuszczalnie może się stać, podejrzeć zachowania bohaterów. No i przede wszystkim jest to charakterystyczny temat w ostatnim czasie i prędzej to wpadnie komuś do głowy, by sięgnąć po taką lekturę. Dla ludzi literatura jest ważna.”

„Potęgowanie atmosfery sensacji i strachu. Niektórzy lubią się bać, jak przy oglądaniu horroru. Ciekawość- wszystkie auta zwalniają, aby obejrzeć wypadek.”

„Od samego przypominania sobie o istnieniu tej tematyki przez ilość informacji można „uczepić”. Niemniej myślę, że ludzie raczej od tej tematyki uciekają ze względu na nadmiar i męczący charakter informacji. Kto wie, może nawet w celach poradnikowych ktoś do takiej *Dżumy* usiadł”

„Ciekawym jest spostrzec, że temat dawniej uważany przez nas za fikcyjny, nagle stał się rzeczywistością. To ciekawe doświadczenie, z nowej perspektywy spojrzeć na taką literaturę.”

„Z powodu próby zrozumienia otaczającej ich rzeczywistości.”

„Wiele osób mogłoby uznać, że w taką lekturę w obecnych czasach lepiej się wczują.”

„Ludzie lubią czytać o wymyślonej lub przeszłej sytuacji, z jaką mogą się utożsamić”

„By zobaczyć, że ta sytuacja miała już kiedyś miejsce i by dodać sobie otuchy, że kiedyś to się skończy.”

Podsumowanie

→ Epidemie czy wszelkiego rodzaju zarazy towarzyszą człowiekowi nie od dziś - twórcy wielu epok używali tego motywu między innymi do przekazania ogólnej myśli (jak w „Dżumie”), zwrócenia uwagi na problemy społeczne (jak w „Grypie szalejącej w Naprawie”) czy jako zagrożenie, któremu ludzie próbują się przeciwstawić, tracąc czas siebie (jak w „Żywych trupach”).

→ Mimo trudnej sytuacji, z jaką musiała zmierzyć się literatura w dobie koronawirusa, znacznie wzrosła sprzedaż książek, a akcje czytelnictwa czy pisarskie cieszyły się ogromną popularnością,

→ Szczególną popularnością cieszyły się pozycje poruszające temat pandemii. Zawarte w nich refleksje i postawy bohaterów okazały się aż nadto aktualne w 2020 i 2021 roku.

→ Omówione tytuły to tylko niewielka część książek, które powstały i wciąż powstają o epidemiach. W czasach epidemii ludzie szukają odpowiedzi na swoje pytania, obawy; chcą poprzez literaturę związaną z aktualną sytuacją doznać nowych wrażeń lub dowiedzieć się czegoś o świecie w czasach kryzysu sprzed wieków, który stał się teraz tak bliski.

→ Zdecydowanie warto zgłębić temat motywu zarazy w literaturze, bo po raz kolejny okazało się, że ta dziedzina sztuki może być pomocna w „oswojeniu” trudnej sytuacji.

Dziękujemy za uwagę

Bibliografia

Ilustracje

Portret Juliusza Słowackiego: <https://portal.scholaris.pl/zasob/60044>

Portret Daniela Defoe: https://pl.wikipedia.org/wiki/Daniel_Defoe#/media/Plik:Daniel_Defoe_Kneller_Style.jpg

Zdjęcie Alberta Camusa: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/08/Albert_Camus%2C_gagnant_de_prix_Nobel%2C_portrait_en_buste%2C_pos%C3%A9_au_bureau%2C_faisant_face_%C3%A0_gauche%2C_cigarette_de_tabagisme.jpg

Portret Boccaccia: https://pl.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Boccaccio#/media/Plik:Andrea_del_Castagno_Giovanni_Boccaccio_c_1450.jpg

Fragmenty książki „Decameron”: <https://www.facsimiles.com/facsimiles/boccaccios-decameron-codex-paris>

Okładka książki „Grypa szaleje w Naprawie”: <https://antykwariatgelber.pl/jalu-kurek-grypa-szaleje-w-naprawie/>

Zdjęcie Jalu Kurka: <http://kody.miaistoliteratury.pl/b/jalu-kurek>

Zdjęcie Adama Mickiewicza: https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Mickiewicz#/media/Plik:Adam_Mickiewicz_wed%C5%82ug_dagerotypu_paryskiego_z_1842_roku.jpg

Zdjęcie Roberta Kirkmana: <https://imagecomics.com/creators/robert-kirkman>

Zdjęcie Ch. Adlarda: https://en.wikipedia.org/wiki/Charlie_Adlard#/media/File:Charlie_Adlard_-_Lucca_Comics_&_Games_2016.jpg

Zdjęcie T. Moore’a: [https://en.wikipedia.org/wiki/Tony_Moore_\(artist\)#/media/File:10.16.11TonyMooreByLuigiNovi1.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Tony_Moore_(artist)#/media/File:10.16.11TonyMooreByLuigiNovi1.jpg)

Okładka „Dziennika roku zarazy”: <https://tezeusz.pl/dziennik-roku-zarazy-daniel-defoe>

Zdjęcie H.G. Wellsa: https://pl.wikipedia.org/wiki/Herbert_George_Wells

Zdjęcie Jose Saramago: <https://nakanapie.pl/autorzy/jose-saramago>

Zdjęcie Mary Shelley: <https://www.thoughtco.com/biography-of-mary-shelley-frankenstein-4795802>

Literatura przedmiotu

K. Korzeniowska, „Koronawirus niespiesznie obudził w nas czytelników” [online], [dostęp: 13 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://biqdata.wyborcza.pl/biqdata/7.159116.26145547.koronawirus-niespiesznie-obudzil-w-nas-czytelnikow.html>

A. Mazurkiewicz, „Książki zyskują na pandemii” [online], [13 stycznia 2021], dostępny z Internetu: <https://www.parkiet.com/Handel-i-konsumpcja/312149987-Ksiazki-zyskuja-na-pandemii.html>

J. Suchocka, „Naukowcy zachęcają: pisać pamiętniki o życiu w czasach pandemii” [online], [dostęp 13 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://tvn24.pl/polska/naukowcy-zachecaja-piszcie-pamietniki-o-zyciu-w-czasach-koronawirusa-i-obiecuj-naagrody-4515150>

P. Parylak, „Kilka słów o Ojcu Zadumionych” [online], [19 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/10500/edition/9745/content>

Wikipedia o Danielu Defoe [online], [19 stycznia 2021], dostępny w Internecie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Daniel_Defoe

M. Czyżewski, „Nie tylko „Dżuma” Camusa. Co czytać w czasach zarazy?” [online], [dostęp: 11 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2474368.Nie-tylko-Dzuma-Camus-Co-czytac-w-czasach-zarazy>

T. Filipowicz, Opracowanie „Dżumy” Alberta Camusa [online], [dostęp: 11 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://www.klasykaliteraturyifilmu.pl/2018/01/11/albert-camus-dzuma-omowienie-opracowanie-analiza-interpretacja-streszczenie-postaci-wymowa/>

A. Wójtowicz, „Nie tylko Decameron” [online], [22 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://miesiecznik.forumakademickie.pl/czasopisma/fa-04-2020/nie-tylko-dekameron%E2%80%A9/>

dr Izabella Adamczewska, „Powieść reportażowa czy dziennikarska? Uwagi o międzywojennej twórczości prozatorskiej Jalu Kurka” [online], [dostęp 24 stycznia 2021], dostępny w Internecie: <https://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/12013/17%20adamczewska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Bibliografia

Literatura podmiotu

- Adam Mickiewicz, „*Konrad Wallenrod*”, Wydawnictwo GREG, Warszawa, 2019.
- Albert Camus, „*Dżuma*”, PiW, Kraków, 2017.
- Daniel Defoe, „*Dziennik roku zarazy*”, Wydawnictwo PLUS, Warszawa, 1959.
- Giovanni Boccaccio, „*Decameron*”, Wilder Publications, 2019.
- Herbert George Wells, „*Wojna światów*”, Wydawnictwo Vesper, Warszawa, 2018.
- Jalu Kurek, „*Grypa szaleje w Naprawie*”, Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza”, 1947.
- Jose Saramago, „*Miasto ślepców*”, Dom Wydawniczy Rebis, Warszawa, 2018.
- Juliusz Słowacki, „*Ojciec zadżumionych*”, Vis-a-Vis Etiuda, Warszawa, 2020.
- Mary Shelley, „*Ostatni człowiek*”, Feedbooks, 2008.